

організації і технології міжнародної збутової діяльності та питання управління міжнародною збутовою діяльністю.

Література

1. Балабанова Л.В. Управління збутовою політикою: навч. по-сіб. К.: Центр учбової літератури, 2011. 240 с.
2. Ляпунов А.Д. Формирование и оптимизация системы сбыта на основе системного анализа. URL: <http://economics.open-mechanics.com/articles/195.pdf>. (дата звернення 12.11.2020)
3. Пашкевич М.С., Чернишова О.С. Проблеми та перспективи управління збутовою діяльністю на промисловому підприємстві. *Економічний простір*. №6, 2012. - С.270-277.

ЕКОНОМІКА МІЖНАРОДНОГО ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ: ІННОВАЦІЙНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ

С.В. Білоус к.е.н., доцент кафедри туризму

А.Б. Красько к.г.н., доцент кафедри туризму

Ю.О. Масюк к.е.н., доцент кафедри туризму

Львівський національний університет імені Івана Франка

Розвиток туризму в Україні суттєво впливає на такі сектори економіки, як транспорт, сільське господарство, виробництво товарів народного споживання, торгівля, зв'язок, будівництво і є одним із найбільш перспективних напрямків перебудови та розвитку економіки саме тому дуже важливим є використання інновацій для його подальшого розвитку. Метою статті є аналіз теоретичного змісту інноваційної діяльності для подальшого формування поняття інновацій, виявлення основних наслідків розвитку інноваційних видів туризму для конкурентоспроможності готельно-ресторанного бізнесу України, виділення кількох характерних факторів стимулювання впровадження інновацій в туристичну індустрію України та їх наслідки для розвитку готельно-ресторанного бізнесу.

Нажаль, сучасний стан розвитку готельно-ресторанної сфери в нашій країні продовжує переживати не найкращий період. Слід зазначити, що адекватне і випереджаюче інноваційне вирішення проблем – вже наявних і таких, що виникатимуть, сприятиме створенню ефективної готельно-ресторанної інфраструктури.

Важливим є те, що у профільному Міністерстві переконані в необхідності впровадження європейських та міжнародних стандартів, як запоруки високої якості туристичних послуг та належних умов розвитку національної туристичної інфраструктури. І у підтвердження цього протягом 2016-2020 рр.

було прийнято 14 стандартів, що визначають вимоги до різних аспектів туристичної діяльності і є гармонізованими з міжнародними та європейськими нормативними документами. Дані стандарти стосуються профільної освіти, гідів, туристично інформаційних центрів, пригодницького, екологічного туризму, велнес і спа у тому числі інновацій в цій сфері.

Результатом інноваційних процесів є новація, впровадження її в туристичну практику визначається як нововведення, тобто з моменту прийняття до запровадження новація здобуває нову якість і стає інновацією. Закон України "Про інноваційну діяльність" №40-І від 04.07.2002 р. визначає правові та організаційно – економічні засади державного регулювання інноваційної діяльності, встановлює форми стимулювання державою інноваційних процесів. Цей закон визначає інновації як новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери, а інноваційну діяльність – як діяльність, що спрямована на вирішення і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг .

В останні десятиліття постало питання про визначення механізму здійснення інноваційної діяльності у сфері послуг, її ефективність та оцінку зв'язків з іншими секторами економіки. Проте дослідники зазначають, що на сьогодні немає достатньої інформації про інноваційні профілі різних секторів сфери послуг. Фахівці вже не вважають туристичний бізнес неінноваційним, оскільки він активно використовує технічні інновації, впроваджені в інших галузях. Однак питання стосовно того, чи створюють підприємства туристичного бізнесу новації самостійно, і що вважати інновацією в туризмі, залишаються дискусійними. Інновація у сфері послуг може бути визначена як нова концепція сервісу, нові канали зв'язку з клієнтами і системи розподілу та технологічні рішення, які найчастіше спільно змінюють пропозицію послуг на ринку, оновлюють функції фірми і вимагають структурно нових організаційних, технологічних і людських можливостей фірми [1].

Інновації в туризмі слід розглядати як системні заходи, що мають якісну новизну і що приводять до позитивних зрушень, що забезпечують стійке функціонування і розвиток галузі в регіоні. При цьому найважливішою ознакою туристичних інновацій в умовах сьогодення повинна виступати новизна його споживчих властивостей. Створення нових продуктів, брендів, дестинацій, споживчих цінностей, видів туризму, збільшення пропозицій інноваційного характеру в сфері готельно-ресторанного господарства обумовлює впровадження диференційних засобів їх просування, й сервісне управління, детальний аналіз та сегментацію ринку, вдосконалення системи ціноутворення тощо.

У проаналізованій літературі ми не знайшли визначення туристичних інновацій, тому нами сформульовано найбільш повне на наш погляд

визначення інновація в туризмі – процес створення передового, сучасного, споживчо-привабливого турпродукту, створення якісно нових видів туризму, транспортних засобів та готельних підприємств, впровадження передових технологій, IT-програм, формування сприятливих умов для виходу на нові ринки та підвищення конкурентоспроможності туристичної індустрії.

До інноваційних видів туризму, серед інших, станом на 2020 р. у світі відносять: туризм по Талкіну (підвид кінотуризму), дарк туризм, воєнний туризм, атомний туризм, фестивальний туризм, екологічний, навчальний. Розглянемо деякі з них детальніше.

Одним із інноваційних видів туризму у світі є туризм по Талкіну (недавно виокремлений підвид кінотуризму) — відомому фантасту, автору трилогії “Володар перснів” за якою був знятий фільм. Сьогодні мільйони шанувальників мандрують світом, відвідуючи місця пов’язані з фільмом. Дестинаціями даного виду туризму виступають Нова Зеландія, де був знятий фільм і залишились декорації, Велокобританія, а саме Оксфорд та Бірмінгем, де туристи можуть поспілкуватися з однодумцями та ознайомитись із тим, що має відношення до фентезі-історії. Україна може перейняти досвід і розвинути власні підвиди кінотуризму в Україні, хоча б в національному масштабі, адже національний кінематоргаф в останні роки зміцнив свої позиції.

Наступним видом інноваційних форм туризму, що набуває популярності у світі є дарк-туризм (похмурий туризм). Даний вид туризму передбачає відвідування місць, пов’язаних зі смертю, катастрофами та трагедіями. Поширення даний вид туризму набув після публікації 2000 р. книги «Чорний туризм», яка була написана професорами Шотландського Університету в Глазго Малкольмом Фоулі і Джоном Ленноном.

Серед дестинацій відзначають різні замки з моторошними історіями, наприклад замок колишній табір смерті в Освенцимі в 60 км від Кракова (у 2017 р. більше 2 млн людей відвідали Меморіал Освенцимі, а з 2011 р. ця цифра становить близько 37 млн осіб.), французьке місто-привид Орадур-сюр-Глан, знищений в роки Другої світової війни, місце масових страт Чоенг Ек та інші.

Ще одним об’єктом всесвітньо відомим який відкриває великі перспективи і в Україні, для розвитку дарк туризму є Чорнобильська зона. Цей об’єкт може виступати дестинацією і іншого інноваційного виду туризму – атомного (відвідування місць де сталися значні інциденти, пов’язані з ядерною енергією).

Підтвердженням перспективи розвитку цих видів туризму виступає той факт, що в Україні через конфлікт на Сході країни загальні показники туристичної індустрії скоротилися на 48% в 2014 р., а в Чорнобилі – місці ядерної катастрофи, туризм зростає: у 2017 р. 50 тис осіб оглянули цей район, що на 35% більше, ніж у 2016 р [2]. Саме тому необхідно популяризувати та стратегічно розвивати дарк та атомний туризм і в Україні.

В Україні теж є потенційні об’єкти воєнного туризму: бункер у колишній ставці Гімmlера "Хегевальд" поблизу Житомира (на даний час недоступний туристам, бо знаходиться на території військової частини), Керченська

фортеця, Музей ракетних військ стратегічного призначення, тунелі під Дніпром побудовані 1946 р., Секретний музей з ремонту підводних човнів, Одеські катакомби та багато інших.

В цьому плані актуальним є використання закордонного досвіду. Так в Хорватії за рішенням управління з туризму півострів Превлака, який порівняно недавно був ареною воєнних дій, буде перетворено на туристський центр. Україна ж наразі може похизуватися лише одним мілітарі-готелем "Грінгоф", хоча потенціал для створення таких закладів набагато більший, ніж у Швейцарії. Хотілося б згадати той факт, що у 2010 р. Київський національний університет імені Тараса Шевченка запропонував Міністерству оборони розробити наукову програму розвитку військового туризму, проте відповідь виконувача обов'язків директора Департаменту економічної діяльності Міноборони була негативною.

Отже, розвиток інноваційних видів туризму, підвищить конкурентоздатність готельно-ресторанного господарства адже забезпечить приплив туристів і отже, розвиток інфраструктури. Щоб стимулювати розвиток готельно-ресторанного господарства потрібно стимулювати інноваційний розвиток та привабливість територій. Потрібно підвищити якість і розширення асортименту туристичних послуг та умов обслуговування туристів, реконструювати та модернізувати діючі готельно-ресторанні об'єкти, залучити кошти підприємницьких структур для розвитку інфраструктури туризму .

Література

1. Інновінг в туризмі [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://knute.edu.ua/file/MjExMzA=/f847c0a5a302fe60ccf9e3463100472d.pdf>
2. Dark tourism and affect: framing places of death and disaster/Annaclaudia Martini, Dorina Maria Buda/University of Groningen [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.rug.nl/research/portal/files/65104322/Dark_tourism_and_affect_framing_places_of_death_and_disaster.pdf

ТЕОРІЯ ДОБРОБУТУ В МЕТОДОЛОГІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ РЕГІОНІВ І ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД¹

М.М. Біль, д.е.н., с.н.с., старший науковий співробітник відділу проблем соціально-гуманітарного розвитку регіонів

ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»

Добробут населення є потужним фактором та одночасно індикатором економічного зростання країни. З особливою силою його вплив проявляється на

---

¹ Дослідження виконано в рамках гранту 2020.02/0215 «Фінансові детермінанти забезпечення економічного зростання регіонів та територіальних громад на засадах поведінкової економіки» за підтримки НФДУ.